

more secure. Such expectations, according to the authors, were not unfounded, because at the early 21st century the clearly processes of demilitarization were observed.

Russian aggression against sovereign Ukrainian state is considered by authors as the event that could become a turning point which will certify the beginning of militarization processes. According to the authors, this can be explained by several reasons, as the aggression has shown the following features: the rules of law fail to operate against the brute military force; any non-nuclear country in the world has no guarantees for its own security; reliable guarantee against the aggressive actions can only be provided via state's own military power; there are still many security threats in the world, so the military factor should not be neglected. The situation is reinforced by events in the Middle East, the intensification of international terrorism, etc.

Authors emphasize that it is still quite early to talk about trends to militarization in the world, as too little time has passed already. While still the series of events (increasing the funding of defense sector in many countries, increasing the number of armies, large-scale military exercises, changing of military doctrines etc.) shows that many of the foundations for future militarization have already laid. However, the authors stress that development of events in Ukraine and the Middle East will have crucial influence on the transformation of the impact of military factor in international relations. With the successful resolution of these conflicts the returning of the international community on the path of demilitarization can be expected. In the case of escalating of mentioned conflicts, it will lead to a significant increase in militarization of the world.

Key words: militarization, demilitarization, the Russian-Ukrainian conflict, military factor, aggression.

УДК 325.14 (477)

Гречко О. Ю.

аспірантка кафедри політології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка (Київ, Україна),
E-mail: visnukdnu@i.ua

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Анотація. Масові міграційні переміщення людей у пошуках притулку або просто кращих умов для працевлаштування та здобуття освіти, що спостерігаються у світі протягом останніх кількох років, не могли не вплинути на державну міграційну політику окремих держав. Україна під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, також прагне сформувати якісну модель регулювання міграційних процесів. На сьогоднішній день основними завданнями для вітчизняної міграційної політики є сприяння зменшенню рівня еміграції з України в залежності від мотивації кожної з основних трьох категорій емігрантів, забезпечення прав та умов для інтеграції іммігрантів та шукачів притулку, впровадження лібералізації безвізового режиму з країнами ЄС, створення законодавчих рамок у міграційній сфері для подальшої євроінтеграції України.

Ключові слова: міграційна політика, євроінтеграція, державна міграційна служба, лібералізація безвізового режиму, концепція державної міграційної політики України.

Ефективне регулювання міграційних процесів на сьогодні є чи не найважливішим завданням для державної політики багатьох європейських країн. Чи можливо взагалі ці процеси регулювати? Як звести до мінімуму ризики, викликані масовою імміграцією? Як зробити так, щоб мігранти сприяли політичній та економічній еволюції держави прийняття, а не стали для неї соціальним тягарем. Україна, як і більшість країн світу, прагне систематизувати підходи до управління міграцією, шукаючи баланс між міжнародними зобов'язаннями щодо гарантій прав та свобод людини і залученням мігрантів відповідно до квот на дефіцитні або непопулярні професії. Втім, Україна на сьогоднішній день з точки зору міжнародних міграційних процесів є здебільшого транзитною країною або країною постачання мігрантів, особливо зважаючи на воєнні події на сході держави та анексію Криму. В той же

час, навіть передові країни Європи, як свідчить сучасний стан з регулюванням потоків біженців та шукачів притулку, не мають адекватної відповіді стосовно того, як інтегрувати значну кількість людей, забезпечити їх необхідними засобами до існування і при цьому якісно використати запропонований людський капітал. Саме тому процес формування та модернізації міграційної політики має бути стратегічно спланованим, а не хаотичним. Для України це також є пріоритетним напрямком розвитку, адже у зв'язку з нестабільною суспільно-політичною ситуацією кількість емігрантів зростає, а з наступного року, коли за прогнозами фахівців запрацює безвізовий режим з країнами ЄС, зовнішні міграційні процеси стануть ще інтенсивнішими.

Безумовно, існує низка підходів до розуміння міграційної політики, оскільки її можна розглядати в контексті багатьох наук, зокрема політології, соціології, правознавства, психології, демографії, історії тощо. Політолог О. Г. Бабенко, наприклад, у своєму визначенні надає перевагу соціально-політичним технологіям регулювання міграційних процесів: «Міграційна політика – це система заходів, ресурсів та механізмів, з використанням яких держава та суспільство цілеспрямовано впливають на соціальні переміщення та соціальну мобільність як свого автохтонного населення, так і всіх іноетників» [1]. У свою чергу В. К. Колпаков та О.В. Кузьменко визначають міграційну політику як комплекс заходів, які відносяться до сфери державного управління, і включають процес прийняття рішень, який врегульований правовими нормами, контрольований представницькою владою і спрямований на упорядкування міграційних процесів [2, с. 66]. Схожим є визначення Олефіра В. І, який міграційну політику розглядає як «комплекс правових, фінансових, адміністративних та організаційних заходів, з використанням яких держава цілеспрямовано впливає на регулювання міграційних процесів з позицій міграційних пріоритетів, кількісного складу міграційних потоків та їх структури у сфері державного управління» [3, с. 3]. Основними завданнями державної міграційної політики є впорядкування міграційних потоків, боротьба із незаконною міграцією, забезпечення умов для реалізації прав мігрантів, біженців, інтеграції тих, хто прибуває в країну, у національне, соціокультурне та економічне середовище.

У більшості публікацій із зазначеної тематики автори визнають, що регулювання міграційних процесів в Україні довгий час здійснювалось фрагментарно та непослідовно, не було чіткого бачення управління міграцією в цілому. Зокрема, дискусії щодо формулювання та прийняття концептуальних засад міграційної політики тривали в парламенті понад десять років. Однак на сьогоднішній день відбувається суттєва та стрімка модернізація у цій сфері, зумовлена насамперед вимогами Європейського Союзу, окресленими в Плані дій з лібералізації візового режиму.

Метою статті є проаналізувати заплановані та вже реалізовані зміни в міграційній політиці України, які відповідають міжнародним стандартам та сприяють інтеграції нашої держави у європейське співтовариство. Відповідно до мети, завдання полягають у наступному: проаналізувати, наскільки ефективно в Україні здійснюється управління міграцією на законодавчому рівні; дослідити інституційну модель управління міграційними процесами та її трансформацію.

Як відомо, зовнішні міграційні процеси поділяються на два типи – еміграцію та імміграцію. В Україні за даними Державного комітету статистики, еміграційне сальдо, починаючи з 2005 р. залишається додатнім, хоч і спостерігається тенденція до його зниження. Так, якщо у 2012 р. міграційний приріст становив 61,8 тис. осіб, то у 2014 р. – 22,6 тис. осіб. [4]. Дані за 2015 р. поки що відсутні. Події Євромайдану, анексії Криму та війни на Донбасі не могли не позначитись на міграційних потоках як в межах України, так і поза її кордонами. Аналітики Інституту з вивчення міграційної політики (Migration Policy Institute, Washington DC) виділили три

основні категорії міграційних переміщень: вимушена міграція закордон або внутрішні переміщення, спричинені війною у Донецькій та Луганських областях, а також анексією Криму; міграція (внутрішня та зовнішня) як спосіб уникнення мобілізації; еміграція українців з метою навчання або пошуку місця роботи, спричинена погіршенням соціально-економічного становища в державі [5]. Якісне формування та корекція плану заходів з реалізації державної міграційної політики має відбуватись з урахуванням цієї класифікації, з розмежуванням заходів, спрямованих на зниження показників еміграції по кожній з цих груп відповідно. Повертаючись знову до даних Державного комітету статистики, варто наголосити, що попри зростання еміграційних потоків, кількість іноземців, що в'їжджають до України, все ж залишається помітно більшою. А тому важливо використовувати різні програми адаптації для таких осіб на всіх рівнях виконання, починаючи з центральних органів виконавчої влади і завершуючи місцевими.

Ще в Декларації про державний суверенітет було проголошено, що Україна регулює імміграційні процеси. Закріпивши демократичні принципи побудови Української держави, Конституція гарантує свободу пересування, вільний вибір місця проживання, вільний в'їзд і виїзд з країни. У ній знайшли відображення положення про рівні права іноземців, які легально перебувають в Україні, можливість набуття притулку на її території тощо. Також правове регулювання міграційних процесів в Україні здійснюється на основі низки законів, а саме: «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про громадянство», «Про біженців», «Про імміграцію», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» тощо. В той же час, на думку вітчизняних та іноземних фахівців, далеко не всі аспекти міграційних процесів належним чином висвітлені у нашому законодавстві. Так вже склалось історично, що формування міграційної політики України, а отже, і видання відповідних нормативно-правових актів, не було чітко продуманим, послідовним та узгодженим процесом. Скоріше, воно відбувалось стихійно як необхідність негайного реагування на конкретні зовнішні виклики та завдання. На думку Олени Малиновської, провідного українського експерта у сфері міграції, відсутність політичної дискусії щодо основних цілей та напрямків міграційної політики в Україні насамперед зумовлена тим, що як електорат мігранти політичні партії не дуже цікавлять, оскільки упродовж останніх десяти років участь у виборах за кордоном брали не більше 20-30 тис. українських громадян [6, с. 11]. Окрім того, проблема управління міграційними процесами для України є, безперечно, важливою, проте не настільки суспільно резонансною, щоб потребувати негайного вирішення. Тож не дивно, що провадження ефективного регулювання міграційних процесів є більше вимогою наших зовнішніх партнерів, аніж питанням внутрішньої політики держави. Оскільки у всіх нормативно-правових актах у сфері зовнішньополітичної стратегії України зазначається, що євроінтеграція є основним вектором зовнішньої політики нашої країни, то саме ЄС і задає тон модернізації міграційної політики України. Вкрай важливим у цьому контексті для нашої держави стало прийняття Плану дій з лібералізації візового режиму 2010р. (далі – План дій), що є дорожньою картою з модернізації вітчизняної міграційної політики у відповідності до європейських стандартів. Загалом, зазначені в Плані дій вимоги полягають у наступному: суттєве покращення рівня безпеки документів, включаючи біометрику; зміцнення потенціалу у сфері управління кордонами та міграцією, політики притулку; реформ і співпраці у сфері громадського порядку та безпеки; вирішення питань у сфері зовнішніх зносин (у тому числі щодо прав людини та основоположних свобод), пов'язаних з рухом [7]. Окрім того, потрібне належне виконання Угоди про реадмісію осіб, регулярний моніторинг виконання якої здійснює Спільний реадмісійний комітет України-ЄС. З метою сприяння стійким

та комплексним реформам План дій містить два рівні критеріїв та відповідно дві фази здійснення: попередні критерії стосовно політичних засад (законодавство та планування), та критерії з реалізації зазначених завдань (ефективне та стійке виконання відповідних заходів). В червні 2014 р. Рада ЄС ухвалила рішення про перехід до другої (фінальної) фази Плану дій. А це означає, що формально Україна здійснила необхідні зміни щодо законодавчих та інституційних засад управління міграційними процесами. У грудні 2015 р. Єврокомісія ухвалила дуже важливе рішення для України про визнання завершення другої фази Плану дій і, відповідно, запровадження безвізового режиму з державами ЄС. За прогнозами різних аналітиків, процес повної лібералізації безвізового режиму може тривати щонайменше 3 місяці і щонайдовше – 1 рік. Втім, подорожувати без віз зможуть лише громадяни України, що мають біометричні закордонні паспорти. Загальні правила про можливість перебування в шенгенській зоні не більше 90 днів протягом шести місяців залишаються такими ж. Таким чином, очевидну користь від лібералізації безвізового режиму отримають громадяни, що подорожують до країн Європи з туристичною метою або для здійснення коротких робочих візитів. Для отримання дозволу на працевлаштування або отримання освіти спрощені процедури не передбачено.

Варто наголосити, що у Плані дій було чимало чітко регламентованих завдань для модернізації міграційної політики України, які послідовно були впроваджені, починаючи з 2010 р. Менш з тим, цей процес складно назвати злагодженим, і як наслідок – державна міграційна політика формувалась здебільшого під зовнішнім тиском, а не відповідно до вимог внутрішньої політики України. Найбільш масштабними та важливими реформами, що сприяли завершенню Плану дій стали формування державної концепції міграційної політики та створення державної міграційної служби як центрального органу влади у сфері міграції. Більш детально про це йтиметься далі.

Дискусії навколо необхідності розробки та затвердження концепції міграційної політики розпочались понад десять років тому, коли були зареєстровані законопроекти №4227 та №4227-1, ініційовані Кабінетом Міністрів України та групою народних депутатів відповідно. Жоден з них так і не було прийнято, оскільки, за висновками Головного науково-експертного управління, обидва документи надто декларативні і не повністю відображають концептуальні засади міграційної політики [8-9]. З-поміж наступних спроб варто виділити Проект Закону «Про засади державної міграційної політики України» (№3158 від 16.09.2008 та альтернативний Проект Закону «Про Концепцію державної міграційної політики» (№3506 від 19.12.2008). Обидва законопроекти містили численні недоліки. Перший з них також мав декларативний характер, що «дає підстави кваліфікувати цей документ не як Закон України про засади державної міграційної політики України, а як концепцію державної міграційної політики України чи, принаймні, як державну програму з відповідного питання. Це відображається в тому, що цей законопроект містить здебільшого положення ненормативного характеру, в яких визначаються мета, пріоритети та завдання державної міграційної політики тощо» [10]. Що ж до другого законопроекту, то найбільше зауважень з боку науково-експертного управління стосувалось його структурної недосконалості, а також невідповідності багатьох зазначених положень Конституції України. Обидва акти були відхилені в квітні 2009 року. На жаль, наступні законопроекти з цієї тематики суттєво не відрізнялись від попередніх.

Однак проблема щодо відсутності концептуального бачення міграційної політики України не могла залишатись невирішеною. Саме тому уряд спромігся піти іншим шляхом – сформулювати концептуально-програмний документ стосовно засад державної міграційної політики та основних напрямків її розвитку. Хоча новостворена Концепція державної міграційної політики України не має сили

закону, саме вона, згідно із задумом Кабінету Міністрів, повинна стати основою для низки нових нормативно-правових актів у сфері міграції. 30 травня 2011 року ця концепція була схвалена Указом Президента України №622/2011.

Варто зазначити, що поява концепції не викликала особливого піднесення в осередках фахівців з питань міграції. Зокрема, Ігор Марков, завідувач сектору етносоціальних досліджень Інституту народознавства НАН України, керівник проєктів дослідження процесів сучасної української міграції в країнах перебування, негативно її оцінив: «Скріплена президентським підписом Концепція, радше, нагадує відповідь студента на письмовому екзамені з предмету «міграційна політика», а не стратегічний державний документ, у якому визначені цілі, завдання, механізми, результати реалізації міграційної політики Української держави та основ її фінансового забезпечення... Документ не презентує провідну, об'єднуючу ідею, конструктивний принцип, за яким має здійснюватися міграційна політика Української держави, не пропонує системи послідовних нормотворчих кроків, інституційних розв'язок, виконавчих рішень та дій держави у сфері міграції» [11].

Про те, що документ є недопроцьованим, свідчить невідповідність вступу Концепції її фактичному змісту. Зокрема, у ньому зазначено, що «Концепція визначає напрями, стратегічні завдання державної міграційної політики України, принципи і пріоритети діяльності державних органів у сфері міграції, напрями вдосконалення її законодавчого та інституціонального забезпечення, а також механізми реалізації Концепції» [12]. Але насправді майже вся концепція є лише переліком напрямків та пріоритетів міграційної політики у різних сферах. Про вдосконалення законодавчої бази йдеться лише у загальних фразах. Конкретні пропозиції стосуються лише «підготовки законопроектів, спрямованих на спрощення умов і порядку повернення до України закордонних українців, осіб, депортованих за національною ознакою» та «підготовки законопроекту про правовий статус іноземців та осіб без громадянства (нова редакція)». Якщо ж говорити про механізми реалізації Концепції, то тут теж виникає чимало зауважень. Зокрема, багато положень, які, згідно з документом, мають стосуватись шляхів імплементації міграційної політики, насправді відображають її стратегічні завдання. Наприклад, це стосується положень про «створення умов для мінімізації неврегульованої зовнішньої трудової міграції громадян України», «сприяння поверненню до України осіб, депортованих за національною ознакою, їх нащадків, інтеграції таких осіб в українське суспільство», «створення умов для тимчасового в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства з туристичною метою, для навчання, провадження підприємницької діяльності тощо» [12].

Проте найбільшим недоліком Концепції, на наш погляд, є повна відсутність положень про інституційне забезпечення міграційної політики України. Адже саме розпорошеність та дублювання функцій між різними державними установами у сфері міграції, на думку багатьох експертів, є причиною неефективності управління міграційними процесами в Україні.

Не дивлячись на декларативний характер Концепції міграційної політики України, сам факт її прийняття, є подією позитивною. Проте без належного подальшого вдосконалення законодавчої сфери регулювання міграційних процесів, ця Концепція нічого не варта.

Одна із головних причин неспроможності українських законодавців сформувати стратегічне бачення держави щодо міграційних процесів, на думку директора Українського інституту публічної політики Віктора Чумака, полягала у протистоянні різних гілок влади, а також у відмінності поглядів на інституційну модель управління міграції всередині виконавчої влади [13, с. 5]. Менше з тим, невирішеність багатьох законодавчих проблем була наслідком саме відсутності такої системи, яка б забезпечила чітку координацію діяльності центральних та місцевих органів влади в міграційній сфері. Про необхідність у створенні єдиного

органу виконавчої влади з управління міграційними процесами в українському політикумі та громадянському суспільстві говорили давно, проте рішення не приймалось роками. Мабуть, й досі така служба не була б створена, якби не вимога Європейського Союзу.

Вивчення міжнародного досвіду свідчить, що кожна країна має власну історично сформовану систему державного регулювання міграційних процесів. Проте після терористичних актів у вересні 2001 року у світі склалася загальна тенденція посилення правоохоронної складової у сфері міграційної політики та реформування міграційних структур. У більшості європейських країн міграційна служба входить до складу МВС (Австрія, Бельгія, Болгарія, Великобританія, Греція, Італія, Латвія, Литва, Німеччина, Польща, Білорусь, Румунія, Словаччина, Туреччина, Франція, Чехія) або є самостійним органом, робота якого координується Міністром внутрішніх справ (Іспанія, Португалія, Росія, Угорщина). Міграційна служба є окремим центральним органом влади у Данії, Естонії, Швеції [14, с. 226].

Раніше в Україні було щонайменше сім відомств, до компетенції яких входило регулювання міграції. Це – Державний комітет у справах національностей та релігії (ліквідований у грудні 2010 р.), Міністерство внутрішніх справ, Міністерство закордонних справ, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство праці та соціальної політики (нині – Міністерство соціальної політики), Державна прикордонна служба та Служба безпеки. В той же час, в законодавчій базі не було чітких роз'яснень щодо конкретних повноважень кожного з них та механізмів їхньої взаємодії. Це часто призводило до дублювання функцій різними відомствами, а також до відсутності єдиних статистичних даних щодо мігрантів та стратегії розвитку міграційної політики держави. Як наслідок – неефективний моніторинг міграційних потоків та неготовність до збільшення кількості іммігрантів в Україні.

Хоча необхідність у вдосконаленні інституційного регулювання міграційних процесів і була очевидною, цей процес в Україні зазнав чимало перешкод. По-перше, потрібні були відповідні зміни і доповнення у законодавчій сфері, по-друге, серед українських законодавців не було чіткого бачення, які саме і в якій мірі повноваження будуть делеговані міграційній службі. Проіснувавши менше року у пілотному режимі, вона була ліквідована. Втім, як уже зазначалось, формування такої служби було необхідною умовою для лібералізації безвізового режиму між Україною та Європейським Союзом. Тож у квітні 2011 р. було затверджено Положення про Державну міграційну службу України, яким було відновлено її діяльність та визначено її основні завдання, функції і повноваження.

Наразі головні завдання ДМСУ такі: реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, а також внесення пропозицій щодо формування державної політики у цих сферах [15]. Новоутворений орган влади здебільшого поєднав у собі функції двох відомств: паспортної служби Міністерства внутрішніх справ України та міграційної служби Державного комітету України у справах національностей та релігій.

Окрім формування національної стратегії та створення відповідного центрального органу влади, важливою вимогою Європейського Союзу щодо модернізації міграційної політики України є формування єдиного демографічного реєстру. Відповідний Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» після довгих дискусій та законодавчих колізій зрештою набув чинності 1 січня 2013 р. Однак на сьогоднішній день можна констатувати, що фактично закон не виконується. По-перше, деякі його положення відверто суперечать Законом України «Про захист персональних даних», який був прийнятий раніше. По-друге, в осередках громадських фахівців та юристів

не вшухають обурливі критичні зауваження, що стосуються надмірного збору інформації про особу. Зокрема, відповідно до закону, до реєстру окрім загальних даних на кшталт імені, дати та місця народження потрібно буде ще внести відомості про батьків, реквізити усіх документів, виданих особі, відцифрований підпис та (за згодою особи) відцифровані відбитки пальців. Така надмірна деталізація, на думку багатьох експертів, є порушенням прав людини та з часом перетворить Україну на так звану поліцейську державу, де кожен крок особи відслідковуватиметься. Занепокоєння також викликає те, наскільки «незламною» буде новостворена база даних та чи не доведеться за нові документи платити в кілька разів більше за їхню реальну вартість. Менше з тим, сама ідея про створення єдиного реєстру є позитивною, вона може вирішити одразу кілька проблем: аналіз загальної демографічної ситуації, моніторинг міграційних переміщень, формування списків виборців і т.п. Але все це за умови відповідального та незаангажованого підходу розробників реєстру.

Незважаючи на помітний прогрес у сфері розвитку міграційної політики України, який спостерігається протягом останніх кілька років, в нашій державі й досі бракує чіткого, комплексного управління міграційними процесами. Варто усвідомити, що визнання з боку Європейської ради завершення обох фаз виконання Плану дій з лібералізації безвізового режиму є певним «авансом» нашій державі, зумовленим важким внутрішньополітичним становищем. Декларативний характер концепції державної міграційної політики та відповідні законодавчі прогалини – усі ці недоліки неодмінно мають бути усунені. Окрім того, дуже важливо забезпечити безперешкодне функціонування Державної міграційної служби України, щоб вона змогла ефективно виконувати покладені на неї завдання та плідно співпрацювати із громадськими організаціями. Лише за таких умов Україна зможе дати належну відповідь сучасним міграційним викликам

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бабенко О. Г. Міграційна політика Української держави на сучасному етапі (політологічний аспект): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук [Текст] / О. Г. Бабенко / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 1997. – 26 с.
2. Колпаков В. К. Нелегальна міграція: генезис і механізм протидії: Монографія [Текст] / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. – 372 с.
3. Олефір В. І. Сучасна міграційна політика в Україні [Текст] / В. І. Олефір // Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України. – 2002. – №3 – С. 3-11.
4. Міграційний приріст. – Статистична інформація по категорії «Населення (1990-2014 рр.)». [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана
5. Düvell F., The EuroMaidan Protests, Corruption, and War in Ukraine: Migration Trends and Ambitions. [Electronic resource] / F. Düvell, I. Lapshyna – Access mode: www.migrationpolicy.org/article/euromaidan-protests-corruption-and-war-ukraine-migration-trends-and-ambitions. (Accessed 20 July 2015)
6. Малиновська О. Міграційна політика в Україні: формування, зміст, відповідність сучасним вимогам [Електронний ресурс] / О. Малиновська – Режим доступу: www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/PB_01_migration_2013_ukr.pdf. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана
7. Безвізовий діалог між Україною та ЄС. План дій з лібералізації візового режиму [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/document/244813925/План%20д_й%20щодо%20л_берал_зац_%20_С%20в_зового%20режиму%20для%20Укра_ни.pdf. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана
8. Висновок Головного науково-експертного управління стосовно Проекту Закону про основні засади державної міграційної політики України 4227 від 06.10.2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4227&skl=5. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
9. Висновок Головного науково-експертного управління стосовно Проекту Закону про основні засади державної міграційної політики України 4227-1 від

23.03.2004 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4227-1&skl=5. – (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

10. Висновок Головного науково-експертного управління стосовно Проекту Закону України № 3158 «Про засади державної міграційної політики України» від 16.09.2008 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33324. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

11. Марков І. Концепція міграційної політики України: гол у власні ворота [Електронний ресурс] / І. Марков – Режим доступу: <http://ukrslovo.org.ua/nagolos/polityka/kontseptsiya-migratsijnoyi-polityky-ukrayiny-gol-u-vlasni-vorota.html>. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

12. Указ Президента України № 622/2011 «Про Концепцію державної міграційної політики» від 30 травня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/documents/13642.html. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана

13. Чумак В. Реформи у міграційній сфері: українські потреби та польський досвід [Текст] / В. Чумак, П. Казьмеркевіч, А. Стародуб, О. Сушко – К.: Інститут Євро-Атлантичного співробітництва, 2010. – 40 с.

14. Новік В. О. Державна політика і регулювання імміграційних процесів в Україні [Текст] / В. О. Новік – К.: Компанія ВАІТЕ, 1999. – 246 с.

15. Указ Президента України № 405/2011 «Положення про Державну міграційну службу України» від 6 квітня 2011 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/405/2011>. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана

REFERENCES:

1. Babenko O. G. Migrantsiina polityka Ukrainkoï derzhavy na suchasnomu etapi (politohichnyi aspekt) [Migration Policy of the Ukrainian state at present (political aspect)]: avtoreferat disertacii ..., Instytut derzhavy i prava im. V.M.Koretskoho. – K., 1997. – 26 s.

2. Kolpakov V. K., Kuzmenko O. V. Nelehalna mihratsiia: henezys i mekhanizm protydiei: Monohrafiia [Illegal migration: the genesis and mechanism of counteraction: Monograph]. – Dnipropetrovs'k: Nauka i osvita, 2002. – 372 s.

3. Olefir V. I. Suchasna mihratsiina polityka v Ukraini [Modern migration policy in Ukraine] / Nauk. visn. Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy. – 2002. – №3 – S. 3-11.

4. Mihratsiinyi pryrist. – Statystychna informatsiia po katehorii «Naseleattia (1990-2014 rr.)» [Migration growth. - Statistical information on the category of «population (1990-2014 gg.)»]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.ukrstat.gov.ua.

5. Düvell F., Lapshyna I., The EuroMaidan Protests, Corruption, and War in Ukraine: Migration Trends and Ambitions [Electronic resource]. – Access mode: www.migrationpolicy.org/article/euromaidan-protests-corruption-and-war-ukraine-migration-trends-and-ambitions. (Accessed 20 July 2015)

6. Malynovska O. Migrantsiina polityka v Ukraini: formuvannia, zmist, vidpovidnist suchasnym vymoham [Migration Policy in Ukraine: the formation, content, compliance with modern requirements]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/PB_01_migration_2013_ukr.pdf. (Accessed 20 July 2015)

7. Bezvizovyi dialoh mizh Ukrainoiu ta YeS. Plan dii z liberalizatsii vizovoho rezhymu [A visa-free dialogue between Ukraine and the EU. Action Plan on visa liberalization]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.kmu.gov.ua/document/244813925/Plan%20d_j%20shhodo%20beral_zac_%20S%20v_zovogo%20rezhimu%20dlja%20Ukra_ni.pdf. (Accessed 20 July 2015)

8. Vysnovok Holovnoho naukovy-ekspertnoho upravlinnia stosovno Proektu Zakonu pro osnovni zasady derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy4227 vid 06.10.2003 [The conclusion of the Main Scientific Expert Department regarding the draft law on the basic principles of the state migration policy Ukrainy4227 on 06/10/2003]. – [Electronic resource]. – Access mode: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4227&skl=5. (Accessed 20 July 2015)

9. Vysnovok Holovnoho naukovy-ekspertnoho upravlinnia stosovno Proektu Zakonu pro osnovni zasady derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy 4227-1 vid 23.03.2004 [The conclusion of the Main Scientific Expert Department regarding the Draft Law on Principles of State Migration Policy of Ukraine from 23.03.2004 4227-1]. – [Electronic resource]. – Access mode: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4227-1&skl=5. (Accessed 20 July 2015)

10. Vysnovok Holovnoho naukovy-ekspertnoho upravlinnia stosovno Proektu Zakonu Ukrainy # 3158 «Pro zasady derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy» vid 16.09.2008 [The conclusion of the Main Scientific Expert Department regarding the Draft Law of Ukraine № 3158

«On State Migration Policy of Ukraine» dated 16.09.2008]. – [Electronic resource]. – Access mode: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33324. (Accessed 20 July 2015)

11. Markov I. Kontsepsiia mihratsiinoi polityky Ukrainy: hol u vlasni vorota [The concept of Ukraine's migration policy: to score an own goal]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://ukrslovo.org.ua/nagolos/polityka/kontsepsiya-migratsijnoyi-polityky-ukrayiny-gol-u-vlasni-vorota.html>. (Accessed 20 July 2015)

12. Ukaz Prezydenta Ukrainy # 622/2011 «Pro Kontsepsiuiu derzhavnoi mihratsiinoi polityky» vid 30 travnia 2011 roku [Decree of the President of Ukraine № 622/2011 «On State Migration Policy» of 30 May 2011]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.president.gov.ua/documents/13642.html. (Accessed 20 July 2015)

13. Chumak V., Kazmierkievich P., Starodub A., Sushko O. Reformy u mihratsiinii sferi: ukrainski potreby ta polskyi dosvid [Reforms in the sphere of migration: Ukrainian and Polish experience necessary]. – K.: Institut Ėvro-Atlantichnogo spivrobitnictva, 2010. – 40 s.

14. Novik V. O. Derzhavna polityka i rehuliuвання immihratsiinykh protsesiv v Ukraini [Public policy and regulation of immigration processes in Ukraine]. – K.: Kompanija VAITE, 1999. – 246 s.

15. Ukaz Prezydenta Ukrainy # 405/2011 «Polozhennia pro Derzhavnu mihratsiinu sluzhbu Ukrainy» vid 6 kvitnia 2011 r. [Decree of the President of Ukraine № 405/2011 «Charter of the State Migration Service of Ukraine» dated April 6, 2011]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/405/2011> (Accessed 20 July 2015)

Гречко О. Ю., аспирантка кафедри політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна), E-mail: visnukdnu@i.ua

Актуальные вызовы и тенденции развития миграционной политики Украины.

Аннотация. Массовые миграционные перемещения людей в поисках убежища или просто лучших условий для работы и образования, которые наблюдаются в мире на протяжении последних нескольких лет, не могли не повлиять на государственную миграционную политику отдельных государств. Украина под влиянием как внутренних, так внешних факторов, тоже стремится сформировать качественную модель регулирования миграционных процессов. На сегодняшний день главными заданиями для отечественной миграционной политики являются содействие уменьшения уровня эмиграции из Украины в зависимости от мотивации каждой из трех категорий эмигрантов; обеспечение прав и условий для интеграции иммигрантов и лиц, ищущих убежища; либерализация безвизового режима со странами ЕС; создание законодательных рамок в миграционной сфере для дальнейшей евроинтеграции Украины.

Ключевые слова: миграционная политика, евроинтеграция, государственная миграционная служба, либерализация безвизового режима, концепция государственной миграционной политики Украины.

Grechko O., postgraduate student of the Department of politology, Kyiv Taras Shevchenko National University (Kyiv, Ukraine), E-mail: visnukdnu@i.ua

Modern challenges and trends of migration policy of Ukraine

Abstract. Nowadays regulation of migration flows is one of the main political tasks for many European countries. A great number of asylum seekers and ordinary people trying to improve their welfare abroad force the recipient countries to make their migration regulations more efficient and strict to some extent. Ukraine also faces many challenges in a migration sphere, caused both by internal and external factors. Active emigration flows became the result of the war in Donbass and annexation of the Crimea, national military conscription and deep social-economic crisis in general. Meanwhile, the number of immigrants in Ukraine has been exceeding the number of emigrants since 2005, which means that the state migration policy should also focus on efficient integration means for this category of population, taking account legislative, economic and trade frameworks. In December 2015 the European Commission stated that Ukraine met all the criteria for visa liberalization, so the country made one more step towards EU-integration and European standards of good governance in total. Ukraine successfully passed two phases of Visa Liberalization Action Plan, which among other rules required forming of legislative procedures for migration flows regulations, State Migration Policy Strategy in particular, and creation of a State Migration Service. Nevertheless, this decision of the European Commission is an advance

for Ukraine as there are still a lot of legislative gaps and weaknesses in the state migration policy. For instance, the state migration strategy does not correspond to modern challenges and gives no answer to the problem of institutional division of powers and duties in the migration field. The attempt to create a unified e-register of Ukrainian citizens with excessive amount of personal information showed the imperfection and secrecy of the legislative process in Ukraine, on one hand, and activeness of civil activists and lawyers, who protested towards this law, – on the other hand. Consequently, the Ukrainian government managed to meet the most important criteria of EU in the migration field, but still there are many tasks it needs to fulfill in order to make this reform truly significant.

Key words: migration policy, EU-integration, State Migration Service, Visa Liberalization Action Plan, concept of state migration policy of Ukraine.

УДК 329 (485)

Гримська М. І.

кандидат політичних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна), E-mail: grymska.mi@ukr.net

КРАЙНІ ПРАВІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В ШВЕЦІЇ: ВІД МАРГІНАЛЬНОСТІ ДО УСПІХУ

Анотація. Розкрито передумови становлення та активізації крайніх правих політичних партій у Швеції. Охарактеризовано найбільш відомі крайні праві шведські політичні партії. Детально розглянуто історію та ідеологічні засади партій Нова демократія та Шведські демократи.

Ключові слова: ідеологія, політичні партії, крайні праві політичні партії, Швеція, Нова демократія, Шведські демократи.

Постановка проблеми. Розглядаючи крайні праві політичні партії у Швеції, дослідники тривалий час вважали цю країну «винятком з правил». Ця група політичних партій залишалась тут маргіналізованою навіть тоді, коли в інших країнах Європи, в тому числі в сусідній Данії, її вплив суттєво зростає. Серед головних причин низького рівня підтримки найчастіше називали специфіку шведського політичного дискурсу. Цій державі притаманне посилене прагнення до стабільності та суспільної злагоди. Незважаючи на досить суттєві відмінності між основними групами політичних партій (правоцентристами та лівоцентристами), в суспільстві існувала згода щодо необхідності всебічного дотримання прав людини, які є найважливішою цінністю. На практиці це передбачало, серед іншого, доволі ліберальне міграційне законодавство та щедрю соціальну політику. Наслідком цього стало поступове зростання рівня імміграції. До Другої світової війни Швеція була державою еміграції, однак з середини XX ст. ситуація змінюється. Починаючи з 1980-х рр., кількість мігрантів та біженців різко зростає. Два пікові моменти припадають на 1992 р., коли до країни прибуло чимало мешканців колишньої Югославії, та 2014-2015 рр. – час так званої міграційної кризи в сучасній Європі [7]. Ці дати практично співпадають з періодом зростання електоральної підтримки крайніх правих політичних партій у Швеції – спершу Нової демократії, а згодом і партії Шведських демократів. Значні успіхи останньої та поступове її входження в партійно-політичну систему Швеції дає підстави виключити цю державу з переліку винятків та розглядати як один з прикладів радикалізації електоральних преференцій на користь крайніх правих політичних партій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на доволі низький рівень підтримки крайніх правих політичних партій у Швеції, ця країна не розглядалась настільки детально як інші у публікаціях таких відомих дослідників даної проблематики як М. Вільямс, Т. Гівенс, П. Меркл, К. Мудде. Певна увага Швеції приділяється у працях П. Ігнаці, Г. Кітшеля, П. Норріс та П. Хейнсворза, де